

Pædagogisk læreplan

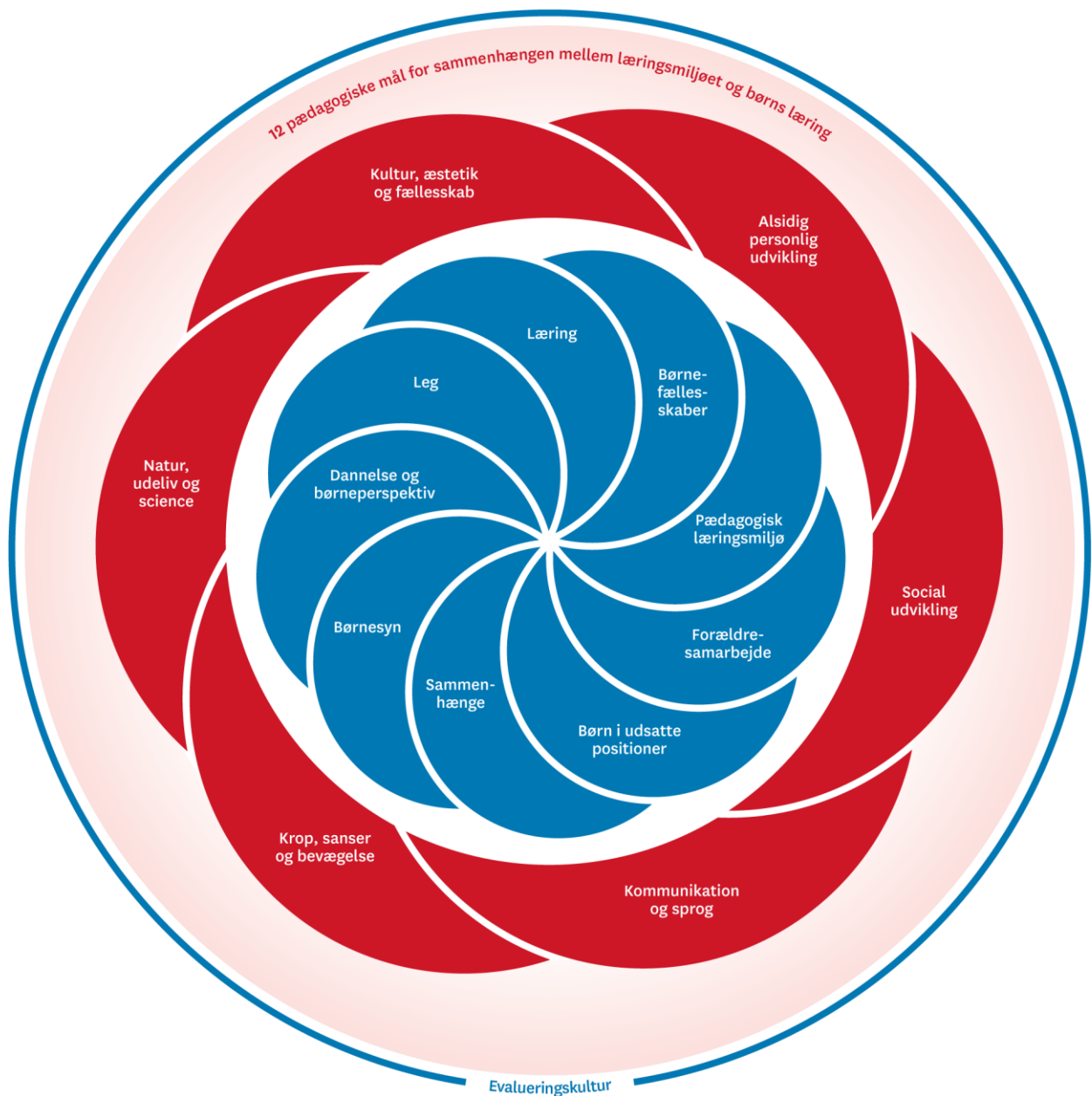
Vestbyens Dagtilbud

2021

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for vores pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Læreplanen er et levende dokument, som kort beskriver vores pædagogiske overvejelser og refleksioner med eksempler, der er retningsgivende for det daglige pædagogiske arbejde.

Ramme for udarbejdelse af den pædagogiske læreplan

Hvem er vi?

Vestbyens Dagtilbud - Bulderby består af en vuggestue med plads til 24 børn og en børnehave med plads til 120 børn. Desuden er der tilknyttet 20 dagplejere, som hver har indskrevet 4 børn. Skolens SFO Ønskeøen er også organisatorisk tilknyttet Vestbyens dagtilbud.

Vores institution ligger meget tæt på Parkskolen - kun adskilt af en parkeringsplads. Institutionen ligger tæt på Vestbyens fritidsfaciliteter, som er svømmehal, hal og stadion. Vi ligger i gåafstand til Kilen og til fjorden. Vi har en meget stor og velfungerende legeplads med skov, bakker og nye legeredskaber. Vi har mulighed for at benytte en spejderhytte som ligger tæt på, og vi har vores egen bus.

Vestbyens Dagtilbud & SFO er blevet certificeret idrætsinstitution den 1.-5.-2014. Konceptet er udviklet i et samarbejde mellem Danmarks Idrætsforbund og Peter Sabroe Seminarieret.

Pædagogisk idræt defineres som idræt, leg og bevægelse i en pædagogisk sammenhæng. Det er en måde at sætte fokus på bevægelse, idræt og sundhed gennem leg og læring.

I Bulderby har hver stue fast tilknyttet personale, som er fælles om ansvaret i forhold til børnenes trivsel, læring, udvikling og forældresamarbejdet.

Bulderby består af to vuggestuegrupper og fire grupper for de 3-4-årige.

For at sikre en god overgang til skolen og imødekomme de anderledes behov som børnene får, når de når 5-årsalderen, samler vi dem hvert år fra august og frem til marts året efter i en storbørnsgruppe forud for start i førskole på Parkskolen - altså et år før de starter i børnehaveklasse.

Stuerne i Bulderby er børnenes baser og samlingssted ved måltiderne, men der arbejdes i mindre grupper i løbet af dagen.

Husets øvrige rum er fællesarealer, hvor børnene kan færdes frit - dette gælder også de øvrige stuer. Børnene kan lege på tværs og ved forskellige aktiviteter arbejder vi også på tværs af stuerne.

Vi bruger ofte institutionens motorik rum "Salen" med mange gode muligheder for fysisk udfoldelse.

Der serveres fuld kost til alle børn. Vi vægter, at maden er lavet fra bunden, som ex. blomkålssuppe, der er lavet på friske blomkål, og at brødet bliver friskbagt på fuldkornsmel/hvedemel.

Vi har fokus på at bevare strukturen i forhold til gruppeopdeling, da vores erfaring er, at børnene har brug for en tryk base, hvor de hører hjemme, og hvor de har tre faste voksne, som har ansvaret for dem, og som de knytter særlige relationer til. Efterhånden som børnene bliver trygge, søger de automatisk også venskaber på de andre grupper.

Vores mål er at skabe rammerne om en kvalitetsbevidst institution gennem værdier, holdninger og pædagogik og altid med udgangspunkt i det enkelte barns alder og behov.

Pædagogisk grundlag

Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i et fælles pædagogisk grundlag.”

”Det pædagogiske grundlag består af en række fælles centrale elementer, som skal være kendetegnende for den forståelse og tilgang, hvormed der skal arbejdes med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse i alle dagtilbud i Danmark.”

”De centrale elementer er:

- **Børnesyn.** Det at være barn har værdi i sig selv.
- **Dannelse og børneperspektiv.** Børn på fx 2 og 4 år skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.
- **Leg.** Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud.
- **Læring.** Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret.
- **Børnefællesskaber.** Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter rammerne for.
- **Pædagogisk læringsmiljø.** Et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø er udgangspunktet for arbejdet med børns læring.
- **Forældresamarbejde.** Et godt forældresamarbejde har fokus på at styrke både barnets trivsel og barnets læring.
- **Børn i udsatte positioner.** Alle børn skal udfordres og opleve mestring i lege og aktiviteter.
- **Sammenhæng til børnehaveklassen.** Sammenhæng handler blandt andet om at understøtte børns sociale kompetencer, tro på egne evner, nysgerrighed mv.”

”Loven fastsætter, at alle elementer i det fælles pædagogiske grundlag skal være udgangspunkt for arbejdet med den pædagogiske læreplan og dermed det pædagogiske arbejde med børns læring i dagtilbud.”

”Nogle elementer i form af fx børnesynet skal altid være til stede i det pædagogiske læringsmiljø, mens andre elementer som fx arbejdet med at skabe en god overgang til børnehaveklassen kan være mere til stede i nogle sammenhænge end andre.”

Børnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber

I Struer Kommune har vi i 2017/2018 været igennem et fælles læringsforløb med Ole Henrik Hansen PH. D i dagtilbudspædagogik og indskolingsdidaktik.

I dette forløb var den grundlæggende tanke, at vi i Struer skulle blive dygtige til at arbejde bevidst med værdiopdragelse. Oftest er værdierne usynlige og kommunikeres indirekte og fremstår sjældent bevidst og tydeligt. Det pædagogiske personale skulle ansøres til at reflektere over de værdier, de kommunikerer i samspillet med børnene, så disse i højere grad indgår som pejlemærker i det pædagogiske arbejde og danner grundlag for det menneskesyn der ligger bag.

I Bulderby har vi arbejdet med værdierne – demokrati – omsorg – og disciplin. Disse er nedskrevet, så de afspejler hvad der foregår i praksis og i særlig grad, hvordan relationen mellem børn og voksne foregår.

Børnesyn

Vi har fokus på at skabe et læringsmiljø, hvor nærvær og tryghed prioriteres. Vi justerer os følelsesmæssigt efter barnet og er opmærksomme på, hvor barnet er lige nu.

Vi møder barnet med et syn på, at det kan – vi tror på det. For eksempel, når barnet i vuggestuen skal kravle op på puslebordet, men bliver usikker. Så signalerer den voksne, at 'jeg tror på dig'.

Vi respekterer den gode leg i læringsmiljøet – frem for at afbryde den. Når vi synger, spørger vi barnet, hvilken sang synes du, det skal være. Vi respekterer alle barnets følelser eks. når det er ked af det, vred og glad og hjælper barnet med at sætte ord på følelsen - også selvom vi ikke altid ved, hvorfor barnet har det sådan.

Dannelse og børneperspektiv

Barnets dannelsesproces sker igennem hele dagen, da der opstår mange situationer i det sociale fællesskab, hvor børnene skal træffe beslutninger om, hvad der er rigtigt og forkert i forskellige situationer. Barnet arbejder med elementet dannelse i situationer som; afleveringsituationer, spisesituationer, i den frie leg og under planlagte aktiviteter. Ved at deltage aktivt, prøve sig selv af og få respons i samspillet med andre, danner barnet et billede af "hvem er jeg alene" og "hvem er jeg samme med andre".

Vi giver i mange af dagligdagens situationer plads til, at det enkelte barn bliver set og hørt. For eksempel i samlingsstunden, hvor vi har fokus på at barnet udvikler følelsen af selv- og medbestemmelse. På ture ud af huset, til steder som biblioteket, Energi Park Struer, offentlige legepladser og busturen dertil, understøtter vi børnenes læring og dannelse, ved at guide dem i, hvordan vi agerer i det offentlige rum. Børnene spejler sig i de voksnes handlinger samt får hjælp til at lære, hvordan vi regulerer os, og hvordan vi er i mødet med andre mennesker.

Leg

Legen har værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud. Vi vægter, at der skabes plads til børnenes spontane og selvorganiserede leg samt det pædagogiske personales rammesatte leg. Det pædagogiske personale understøtter legen ved at iagttage børnenes leg og samtidig have en opmærksomhed på det enkelte barns trivsel i legen. Vi har fokus på legen, da det bl.a. er i legen børnene lærer. Legen viser desuden, hvad børnene er optaget af her og nu.

De voksne er tæt på legen, så de kan hjælpe børnene videre, hvis der er brug for det. Vi er opmærksomme på ikke at ødelægge en leg, dvs. vi voksne går enten ved siden af eller bagved børnene. Vi er bevidste om, hvornår vi skal være en del af legen og guide børnene, og hvornår vi skal "blande" os udenom, så børnene kan lege uforstyrret. De voksne skal være rollemodeller og sætte lege i gang, som børnene selv kan bygge videre på.

Vi arbejder på at udvikle læringsmiljøet, således at det er de fysiske områder, der inviterer til leg. Vi skaber rum til, at alle kan deltage i legen. Vi indretter rummene, så de giver mulighed for forskellige lege, fx vilde lege, risiko lege, stille lege, rollelege, konstruktionslege m.m. Der er plads til alsidige lege - bl.a. har de voksne en opmærksomhed på, at børnene har mulighed for at komme både op og ned i arousal. Rummene bruges til inspiration til forskellige lege og aktiviteter. Vi har ændrer gerne rummene alt efter den aktuelle børnegruppe.

Der arbejdes hver dag i små grupper. Her har vi bl.a. fokus på sansemotoriske lege der understøtter udviklingen, og vi er meget opmærksom på de børn, der trives bedst i små grupper.

De voksne er opmærksomme på ikke at blive for tidsstyret, og derved ødelægge børnenes leg og aktiviteter. Formiddagsmaden er flyttet til kl. 8.30, så der bliver en længere formiddag, hvor de små grupper kan eksistere.

Læring

Relationerne mellem børn og voksne er af stor betydning for den læring barnet optager. Vi lærer sammen og den fælles læring skaber fælles erindring. At øve sig er en del af læreprocessen og den voksne understøtter barnets refleksion over egen læring, samt at det er okay at fejle.

Hele dagen er et stort læringsrum – både sammen med voksne og sammen med andre børn. Den voksne har en bevidsthed om, at der er læring i alt. Barnet inddrages i de daglige rutiner - eks. måltid og garderobe.

Der skabes inspirerende læringsmiljøer, der understøtter barnets egen nysgerrighed og undersøgende tilgang. De voksne følger børnenes spor og bygger videre på dette - eks. før en tur er børnene blevet forberedt på, at de skal ud at finde snegle, undervejs ændres fokus, fordi børnene begynder at lege fangeleg, hvorefter det oprindelige fokus genoptages.

Børnefællesskaber

Om morgenen og sidst på eftermiddagen har vi åbne stuer/naboer så børnene får kendskab til hinanden og mulighed for at indgå i relationer på tværs. Vi inspirerer til fælles leg f.eks. ved at starte en leg sammen med børnene og trække os, når vi mærker, at alle er med. Børnene leger ofte videre sammen.

Vi arbejder bevidst inkluderende så alle børn hver dag har følelsen af at være en del af fællesskabet. F.eks. arbejder vi i små voksenorganiserede grupper for at styrke relationerne børnene imellem.

Vi er bevidste om vores position i forhold til at gå foran, bagved eller ved siden af barnet i hverdagens aktiviteter. Har vi et barn, som vi oplever, ikke er en del af fællesskabet, hjælper vi barnet ind i legen og giver barnet støtte og strategier til, hvordan det kommer ind i fællesskabet. Ressourcepædagogerne har hver dag legegrupper med børn, der skal styrkes i deres samvær, eller hvor et af børnene skal styrkes i samværet med gruppen.

Pædagogisk læringsmiljø

Hvordan skaber vi hele dagen et pædagogisk læringsmiljø, der giver alle børn mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes?

I vores dagligdag ønsker vi at skabe fleksible læringsmiljøer, som kan justeres i forhold til den aktuelle børnegruppe. Både inde og ude indretter vi os efter hvordan vi ser vores børnegruppes leg. Legetøjet er tilgængeligt og i børnehøjde, og der skabes små kroge til den uforstyrrede leg samt mulighed for at tumle og udfordre motorikken. Der forefindes læringsmateriale på væggene, som både har et læringspotentiale eller kreativitet udarbejdet af barnet selv. Det er vigtigt for os at tilbyde det enkelte barn et miljø, hvor der er mulighed for at modtage læring hele dagen - både sammen og uden en voksen.

Samarbejde med forældre om børns læring

Hvordan samarbejder vi med forældrene om barnets og børnegruppens trivsel og læring?

Gennem tæt dialog i hverdagen, samt 2 fastlagte forældresamtaler fra barnet starter i dagpleje/ vuggestuen til barnet går ud af børnehaven, arbejder vi på at opbygge et godt og tillidsfuldt forældresamarbejde

Vi støtter børnene, som indgår i den dobbeltsocialisering, der foregår i dagpleje/vuggestuen/børnehaven og i hjemmet. Vi forventer, at forældrene læser opslag/nyhedsbreve m.m på AULA, og at de interesserer sig for, hvad der sker i dagpleje/vuggestuen og børnehaven. Børnene er forældrenes ansvar og pædagogerne har det faglige med ansvar.

De voksne er tilgængelige, vi tager imod forældre ligesom vi tager imod børnene.

På nogle af grupperne arbejdes der med "Trin for Trin", hvor vi bl.a. fortæller forældrene, hvordan de kan støtte op omkring barnets udvikling af sociale kompetencer. Bestyrelsen holder sociale arrangementer som fx. Sommerfest og julehygge i samarbejde med os.

Børn i udsatte positioner

Hvordan skaber vi et pædagogisk læringsmiljø, der tager højde for og involverer børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes?

I Bulderby har vi ansat 2 ressourcepædagoger. De har til opgave at sætte fokus på børn med særlige behov eller er i udsatte positioner, samt den pædagogik der udfolder sig i forbindelse hermed.

De arbejder med enkelte børn eller grupper af børn, der i en kortere eller længere periode har behov for særlig tilrettelagt pædagogisk indsats med afsæt i et inkluderende perspektiv.

Ressourcepædagogerne er konsultative overfor det øvrige personale og fungerer som reflektiv faglig ressource.

Vi har fokus på, at hvert enkelt barn skal være en del af fællesskabet. Der arbejdes efter barnets nærmeste udviklingszone. Der udarbejdes udviklingsplaner i samarbejdet mellem ressourcepædagog og stuepersonale, samt evalueres ca. hver 3. uge, for at sikre en fortsat positiv udvikling hos barnet. Vi arbejder i et anerkendende, ressourceorienteret og inkluderende perspektiv. Vi tilbyder åben forældrerådgivning da det er en del af Struer Kommunes helhedsplan for tidlig opsporing. Barnets dag er præget af struktur fx med piktogrammer eller konkrete. Hverdagen skal være en genkendelig hverdag for barnet. Vi ser intentionen bag barnets handling og agerer derefter. Redskaber til børn kan bl.a. være Time timer, kuglevest, kuglepude, følelses barometer, ørebøffer og afslappende musik. Ressourcepædagogerne arbejder og vejleder efter DUÅ – principperne, hvor vi benytter os af bl.a. naboros, pauser, belønning og børnestyret leg. Læringsmiljøet på grupperne skal indrettes så barnet kan trives. Barnet skal både rummes og kan være en del af fællesskabet. Små legegrupper, er tilrettelagt så det udsatte barn har det bedste udgangspunkt for at udvikle strategier i forhold til konkrete udfordringer. Vi vægter forældresamarbejdet højt, og er i tæt dialog med forældrene. Vi har mulighed for at inddrage PPR (pædagogisk, Psykologisk rådgivning), hvor vi kan søge viden og vejledning, hvis vi har brug for det ift. at skabe det bedste læringsmiljø for barnet.

Sammenhæng til børnehaveklassen

Hvordan tilrettelægger vi vores pædagogiske læringsmiljø for de ældste børn, så det skaber sammenhæng til børnehaveklassen?

I Bulderby har vi en meget velfungerende storbørnsgruppe. Vi samler de ældste børn fra august og frem til marts, hvor de starter i førskole på skolen. Det er de samme pædagoger, der hvert år følger børnene.

Bulderby er en nyrenoveret vuggestue/børnehave, hvor vi bl.a. har prioriteret, at storbørnsgruppen har deres eget grupperum, garderobes og toiletter.

Den tidlige læseindlæring startede i 2012, hvor børnene 2 gange om ugen af halvanden times varighed er på skolen, hvor det er børnehaveklasselæderne og deres egne pædagoger fra børnehaven, der har "tidlig læseindlæring" med børnene. Oprindeligt startede det som et projekt under Ny Nordisk Skole med blandt andet dette mål: "Jo tidligere børnene får lært bogstavernes lyd, farve og form, jo bedre læsere vil de blive og dermed klare sig bedre fagligt gennem skoleforløbet".

Vores erfaring er da også, at de virkelig er engagerede og nogle er 'begyndende' læsere, når de starter i børnehaveklassen. Efterhånden har det vist sig, at det primære i samarbejdet med skolen ikke er at lære børnene at læse tidligt, men at overgangen fra børnehave til skole pludselig forløb helt uden problemer for børnene (og forældrene), og dét blev den største gevinst.

Øvrige krav til indholdet i den pædagogiske læreplan

Inddragelse af lokalsamfundet

Hvordan inddrager vi lokalsamfundet i arbejdet med at skabe pædagogiske læringsmiljøer for børn?

For at styrke læringsmiljøet arbejdes der sammen med forskellige aktører i lokalsamfundet. Vi har mulighed for at komme rundt i nærområdet, da vi købt ladcykler både i dagplejen og i vuggestuen/børnehaven.

I Kirken er vi hvert år til julearrangement - Biblioteket besøger alle en gang i måneden – Folkets Hus arrangerer ofte forestillinger som vi ser – Gimsinghoved Kulturcenter har udstillinger vi besøger. Begge steder er med til at give mulighed for kulturelle oplevelser og inspiration til egen kreativitet - Vi har en lokal rideskole, og Hønselauguet ved Kilen er også et yndet udflugtsmål. Struer Energipark bruges flere gange ugen - både til fælles idrætsdage men også som supplement til mere udfoldelse end vores egen sal kan rumme. Desuden bruges stadion når vi holder cykeldage.

Naturområder og parker - giver mulighed for andre naturoplevelser end hvad legepladsen kan byde på.

Skolen/sfo - overgang til skole, udlån af medarbejdere, lån af lokaler.

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

Hvordan integrerer vi det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i det pædagogiske læringsmiljø?

Børnemiljøet indrettes efter den aktuelle børnegruppe og de enkelte børns behov. Der skabes rum for forskellige typer af lege og aktiviteter ude såvel som inde. Materialerne skal være tilgængelige, for at understøtte børnenes kreativitet og selvstændighed. Alle flader i rummet kan inddrages aktivt til leg og formidling, samt udstilling af børnenes produkter, som afspejler det aktuelle tema. De voksne er tilgængelige, der hvor børnene leger

Børn og forældre skal føle sig mødt af nærværende voksne, som hilser på børnene med øjenkontakt, smil og evt. en let berøring.

De voksne bringer en positiv og tryk stemning i rummet. Musik kan være med til at understøtte stemningen.

I alle overgange og mellemrum i hverdagen arbejdes der med genkendelige og trygge strukturerer som er tydelige for børnene.

Børnemiljøet vurderes på baggrund af iagttagelser af børnenes adfærd eksempelvis deres brug af rum og materialer, samt følelsesmæssige udtryk.

De seks læreplanstemaer

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i seks læreplanstemaer samt mål for sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns læring.

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring inden for og på tværs af de seks læreplanstemaer.”

Alsidig personlig udvikling

”Alsidig personlig udvikling drejer sig om den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse.”

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes alsidige personlige udvikling?

I dagligdagen hjælper vi det enkelte barn til at sætte ord på egne og andres handlinger, ønsker og følelser. Dette kommer eks. til udtryk under samling, hvor barnet får mulighed for at øve sig i at tale højt, være i fokus, lytte til andre samt træffe valg f.eks. ved at bestemme hvilken sang, der skal synges, hvordan er vejret, hvor mange er vi i dag osv. Dette medvirker til, at barnet opnår følelsen af at blive set, hørt og respekteret, indgå i en demokratisk proces, samt mærke sig selv som individ og del af et større fællesskab. Vi arbejder på tværs af alder, køn, samt social og kulturel baggrund i afdelingerne, for at understøtte at alle børn kan udforske og erfare sig selv og hinanden på nye måder. Vi arbejder altid på, at se børnene individuelt og i forhold til deres nærmeste udviklingszone. I løbet af dagen, vil børnene møde udfordringer så som at vente på tur, være selvhjulpne med tøj, konflikter og lignende. De voksne motiverer, guider og støtter barnet, så vi på en anerkendende måde viser, at vi har troen på at barnet selv kan mestre det. Med den voksnes positive forventning og tro på barnets evner og kunnen, oplever barnet stolthed og succes ved selv at klare udfordringen. Vi er i dialog med forældre om barnets trivsel og alsidige personlige udvikling i hverdagen og bringer de øvrige læreplaner i spil i læringsmiljøet for at understøtte hele barnet i dagtilbud så vel som i hjemmet.

Social udvikling

”Social udvikling er udvikling af sociale handlemuligheder og deltagesformer og foregår i sociale fællesskaber, hvor børnene kan opleve at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og med at værdsætte forskellighed.

Gennem relationer til andre udvikler børn empati og sociale relationer, og læringsmiljøet skal derfor understøtte børns opbygning af relationer til andre børn, til det pædagogiske personale, til lokal- og nærmiljøet, til aktiviteter, ting, legetøj m.m.”

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes sociale udvikling?

At have en god ven og være en del af et fællesskab medvirker til at skabe trivsel for barnet. Vi hjælper derfor barnet med at udvikle positive strategier til både at indgå i socialt samspil samt konflikthåndtering. Vi ser meget på gruppesammensætningen af børnene. Vi støtter barnet i at udtrykke sig verbalt og nonverbalt samt til at kunne sige fra, når egne grænser overtrædes og anvender ordet ”stop” som et fælles ord. Ligeledes taler vi med børnene om forskellighed - herunder at vi tænker og handler forskelligt. Vi har både fokus på de sociale fællesskaber i voksenstyrede aktiviteter i større og mindre grupper samt i den frie leg. De voksne agerer som rollemodeller i det pædagogiske læringsmiljø, hvor børnene kan spejle sig i det ser i dagligdagen. Herigennem viser vi børnene, hvad det vil sige at have tolerance og forståelse over for hinanden - også selvom der opstår en forskellighed. Vi italesætter overfor børnene, hvad andre børn har som styrke og anvender disse ressourcer ind i den demokratiske dannelse. Eksempelvis ved at italesætte barnets hjælpsomhed, når det venter på tur, siger goddag/farvel etc. Børnene er i ”legegrupper” med ressourcepædagogerne, hvor fokus ofte er, at en eller flere af børnene har udfordringer, som der skal arbejdes med. Dukken ”Tage” bruges som en ven, der er den omsorgsfulde hjælper, der minder børnene om de fire værdier og om, hvordan man er en god ven. Den kan – når den bruges aktivt – være med til at fange eller skærpe børnenes opmærksomhed. Den kan for eksempel tale direkte til børnene eller hviske til den voksne, som kan fortælle videre til børnene. ”Tage” tager emner op, og han lytter og forholder sig til børnenes synspunkter.

Kommunikation og sprog

”Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale.

Det centrale for børns sprogtiltagelse er, at læringsmiljøet understøtter børns kommunikative og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale. Det er ligeledes centralt, at det pædagogiske personale er bevidst om, at de fungerer som sproglige rollemodeller for børnene, og at børnene guides til at indgå i fællesskaber med andre børn.”

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes kommunikation og sprog?

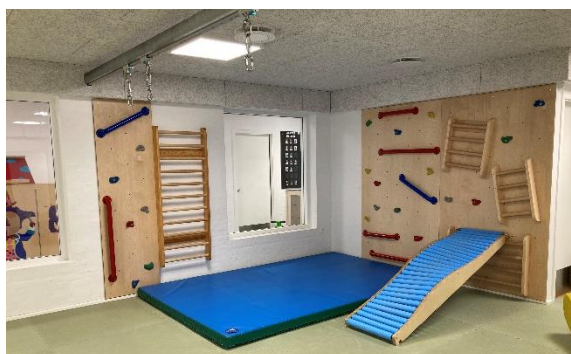
De voksne er tydelige sproglige rollemodeller, som skaber sammenhæng mellem den verbale og den nonverbale kommunikation. I kommunikationen prioriteres det at børn og voksne kan have øjenkontakt og se hinandens mimik, idet det fremmer mulighed for dialog. Barnet får tid til at svare og opmuntres til turtagning i dialogen ved at den voksne bygger ovenpå og udvider barnets kommunikation. Dette foregår i de daglige rutiner, såvel som i det tematiske sprogarbejde. I det fysiske læringsrum præsenteres børnene for skriftsprog og understøttende illustrationer. Kommunikation og sprog er grundlæggende for at kunne indgå i fællesskaber med andre, derfor arbejdes der med læreplanstemaet hele dagen i tæt samspil med de øvrige læreplanstemaer. Der igangsættes aktiviteter, der understøtter barnet i at være aktivt deltagende og gøre sig egne erfaringer i at bruge sine sproglige kompetencer. Her er det en forudsætning at barnet øver sig i at lytte og bruge egen stemme. Dette sker i hverdagens leg og dialoger, samt i tilrettelagte aktiviteter såsom, dialogisk læsning, sang og sanglege, rim og remser. Et vigtigt element er desuden at barnet øver sig i at sætte ord på egne tanker og oplevelser, så barnets eget perspektiv kommer i spil. Børnene gives mulighed for at kommunikere på forskellige måder ved inddragelse af piktogrammer o.l. Desuden vægtes det højt at barnet har mulighed for at øve sig både i relationen voksen-barn, barn-barn og i det større børnefællesskab. Forældrene bliver involveret i barnets sproglige læring gennem daglig dialog, forældresamtaler, nyhedsbreve, hverdags opslag og konkrete opgaver. I samarbejdet giver vi råd og vejledning til forældre i, hvordan der kan arbejdes med sprog i hjemmet. For børn i udsatte positioner iværksættes særlige tiltag i samarbejde med forældre, sprogpædagogen tale/hørekonsulent.

Krop, sanser og bevægelse

”Børn er i verden gennem kroppen, og når de støttes i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel.

Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden, følelsesmæssige og sociale processer, ligesom al kommunikation og relations dannelse udgår fra kroppen”.

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø udviklingen af børnenes krop, sanser og bevægelse?

Bulderby blev i 2014 idræts certificeret. Derfor er vores fokus meget på, hvordan vores fysiske læringsmiljøer inde og ude giver mulighed for, at barnet kan styrke og udfordre kroppen. Vi har en stor motoriksal og bruger Struer Energipark/hallerne meget som er vores nabo. Uderummet giver barnet mange muligheder for at sanse og bevæge sig. Ved brug af legepladsen og naturen omkring os skabes der varierede bevægelsesmuligheder. Vores legeplads er indrettet med mange bakker, store træer og vores egen skov. Vi er opmærksomme på, at vore rum og regler ikke sætter begrænsninger for barnet - eks. kan inde lege flyttes ud på legepladsen. I legen såvel som i aktiviteter er der fokus på at barnet bruger og udforsker sin krop – eks. motorikbane, cykelbane, sanser-lege, yoga, kroppen som måleredskab. De voksne er kropslige rollemodeller og deltager aktivt i bevægelseslege. Barnets kropslige læring fremgår gennem leg og brug af kroppen. Krop sanser og bevægelse tænkes derfor ind i alle de aktiviteter og temaer vi tilbyder børnene at deltage i. Som redskab anvendes også "den pædagogiske bagdør" hvis vi oplever, at der er situationer som børnene har svært ved at være en del af, eller det lige har brug for at trække sig lidt. Desuden er der i det frie rum rig mulighed for at alle børn kan bruge og få udfordret deres kroppe. Hverdagen tilrettelægges så barnet hele dagen får mange muligheder for at bruge sin krop og gøre sig erfaringer med den – eks. barnet kravler selv op på en stol, tager selv tøj på. Der er plads til alle former for leg – rolig såvel som vild eller risikofyldt. Når aktiviteter planlægges, er der fokus på motorik såvel som sanser, og vi bruger inspirationsmaterialet "Hoppeline" til de største børn. Vi er i dialog med forældrene om deres barns motoriske udvikling og kan give vejledning i, hvordan de kan understøtte denne. For børn med ekstra behov sætter vi i samarbejde med ergoterapeut særligt tilrettelagte motoriske forløb i værk. Der skabes sammenhæng til lokalområdet ved brug af forskellige sportsfaciliteter, Stadion og af den nærliggende natur. Endvidere har vi hvert år en gruppe som deltager fra oktober til marts i et forløb med handicapgymnastik.

Natur, udeliv og science

”Naturoplevelser i barndommen har både en følelsesmæssig, en kropslig, en social og en kognitiv dimension.

Naturen er et rum, hvor børn kan eksperimentere og gøre sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemåder. Men naturen er også grundlag for arbejdet med bæredygtighed og samspillet mellem menneske, samfund og natur.”

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med natur, udeliv og science?

Børnene præsenteres for de forskellige lokalområder f.eks. Kilen, Røverskoven, Stadion, Hønsene, Spejderhytten og Anlægget. Vi ser naturen som et fantasisted, hvor man kan bruge sin krop. Der skal være plads til både den risiko orienterede og den sansemotoriske oplevelse. Vi tager på tur ud i naturen med det formål “bare” at være. Vi har forskellige projekter i årets løb som f.eks. sommerfuglelarver, bondegårdstema, vind, skoven, bakker, bål, bål mad. Vi følger børnenes spor, og understøtter deres naturlige nysgerrighed. Ved måltidet taler vi om maden, og hvordan den opstår. Vi har fælles opmærksomhed på uderummet f.eks. med krible krable dyr. Vi forsøger at tiltrække nogle dyr på legepladsen, - vi laver f.eks. fuglehuse, insekt bo og sommerfuglefarm. Vi går på tur, samler affald op og smider i skraldespanden, og der tales om affald – vi lærer børnene at have respekt for omgivelserne. Vi er opmærksomme på bæredygtighed og miljøet, og anvendelse af naturens ressourcer. Vi har en ambition om, at børnene kan få en begyndende matematisk opmærksomhed, hvis vi måler og vejer ting, sammenligner størrelser og vægt og taler om tyngdekraften. Et eks kunne være at se på om gulerødder kan flyde/synke – at fortælle om stor, lille og former, - Vi finder store blade, små pinde, stort hul osv. Vi udfordrer børnene på forskellige niveauer tilpasset børnenes udvikling og kompetencer. Vi arbejder med eksperimenter og sætter ofte noget i gang, vi ikke ved, hvor skal ende. Æbler, pærer, hvad kan rådne? sne, vand, hagl, frost, hvad er forskellen? vi sår karse, purløg – noget som løbende kan holdes øje med, hvad sker der til sidst – kan det spises? vi la-

ver forskellige eksperimenter alt efter hvilken årstid det er. Vi vil samarbejde med forældrene om at understøtte en grundlæggende naturvidenskabelig dannelse af børnene inden for både natur, udeliv og science. Naturoplevelser i barndommen dækker alle læreplanstemaerne - her indgår både den følelsesmæssige, den kropslige, den sociale, den kulturelle, den sproglige og den kognitive dimension.

Kultur, æstetik og fællesskab

”Kultur er en kunstnerisk, skabende kraft, der aktiverer børns sanser og følelser, ligesom det er kulturelle værdier, som børn tilegner sig i hverdagslivet.

Gennem læringsmiljøer med fokus på kultur kan børn møde nye sider af sig selv, få mulighed for at udtrykke sig på mange forskellige måder og forstå deres omverden.”

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med kultur, æstetik og fællesskab?

Vi vægter fællesskabet og samværet, og vi øver os i at være sammen - både i små og store fællesskaber. Demokratiet er i fokus, og børnene øver sig i at ytre sig i gruppen, at lytte til andre og at vente på tur. Vi har børn, der kommer fra forskellige kulturer, hvilket giver anledning til gode dialoger omkring normer og regler, og hvad der i øvrigt optager børnene. Vi taler bl.a. om “hvem bor hjemme hos jer” vi bor forskelligt - nogle har 2 mødre osv. Vi gør meget ud af de forskellige traditioner, f.eks. laver vi gækkebreve til påske, laver ting til jul, tager i kirke, synger julesange/salmer. I hverdagen gør vi brug af rim og remser, Eventyr f.eks. de tre bukkebruse fortælles og leges. Vi har traditioner med at tage på busture hele stuer ad gangen, bondegårdsbesøg, forestillinger i Folkets Hus og på Biblioteket, hjemme ved børnenes fødselsdage, kører med vores egen bus, cykelture med vores ladcykler, øver i at holde i hånd, når vi går tur, holder bedsteforældredage m.m. Vi bruger måltidet som samlingspunkt, hvor madkulturen er i fokus. Vi spiser i små grupper, så der er tid til nærvær og dialog. Vi vægter læsning, sang, musik, og vil have fokus på, at bruge mere drama/teater med børnene, hvor de lærer at udtrykke sig gennem roller, de indtager. Bøger er i børnehøjde, da bøger også er en måde at udtrykke sig på. Vi vægter stuemiljøer - hvor der er plads til at børnene kan udfolde sig kreativt. Rummene udsmykkes med børnenes egne kreationer og vi er opmærksom på æstetik i indretning. Børnene arbejder med forskellige materialer. Maling, ler, modellervoks. Vi vægter at materialerne er synlige for børnene, så det vækker deres kreativitet. Vi har fokus på børnesyn, dannelse og børneperspektivet gennem lege- og læringsaktiviteter, der styrker

barnets eget udtryk og udfoldelses- og deltagelsesmuligheder på egne præmisser. Vi understøtter børnenes forståelse af fællesskabet ved at arbejde i små og store grupper, hvor fokus på kulturelle forskelligheder og samarbejde er nøgleord. Vi inddrager forældrene gennem dokumentation og information. Vi inddrager lokalmiljøet ved at benytte forskellige faciliteter og muligheder i området samt gennem samarbejde med forskellige lokale instanser.

Evalueringskultur

”Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at etablere en evalueringskultur i dagtilbuddet, som skal udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø.

Lederen er ansvarlig for, at arbejdet med den pædagogiske læreplan evalueres mindst hvert andet år med henblik på at udvikle arbejdet. Evalueringen skal tage udgangspunkt i de pædagogiske mål og herunder en vurdering af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Evalueringen skal offentliggøres.

Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at sikre en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Den pædagogiske dokumentation skal indgå i evalueringen.”

Det er ikke et lovkrav at beskrive dagtilbuddets dokumentations- og evalueringspraksis i den pædagogiske læreplan, men det kan være en fordel i udarbejdelsen af læreplanen at forholde sig til den løbende opfølgning og evaluering af indholdet i læreplanen.

Hvordan skaber vi en evalueringskultur, som udvikler og kvalificerer vores pædagogiske læringsmiljø?

I forbindelse med arbejdet med implementeringen af den nye styrkede læreplan skal vi have ændret fokus fra dokumentation til evaluering. Vi har fokus på, at den dokumentation vi indsamler danner grundlag for justeringer i vores læringsmiljøer, så vi hele tiden er bevidste om, hvad børn møder hos os og sammenhængen til de mål, der stilles for børnegruppens læring.

Hvordan evaluerer vi arbejdet med den pædagogiske læreplan, som skal foretages mindst hvert andet år?

Vi har et skema for, hvordan en handleplan med evaluering skal bruges. Denne viden vil blive drøftet lokalt i på grupperne i afdelingerne, og i lederteamet. Det vil danne grundlag for evalueringen af denne læreplan ud fra de rammer der desuden fastsættes af forvaltningen.